

gibi Lübnanlı bir Mârûnî din adamı olan ve İtalya'da çalışmalarını sürdüren Assemani ile tanıştı; devrin ileri gelen kültür ve ilim adamları ile temaslarını artırdı. 1748 yılında İspanya'da Escorial Sarayı'nda bulunan Arapça yazma eserlerin katalogunu hazırlamakla görevlendirildi; 1763'te de bu ünlü saray-manastırın kütüphane müdürlüğüne getirildi ve ölünceye kadar bu görevde kaldı. Casiri, İspanya Kralı II. Felipe'nin (1556-1598) Madrid yakınlarındaki San Lorenzo del Escorial'de yaptırdığı bu sarayın yine onun döneminde kurulmasına başlanan kütüphanesinde ömrünü geçirmiş ve bir asır önce büyük bir yangında çoğu yanmış olan Arapça yazmalardan geriye kalan 1851 tanesini, 1760-1770 yıllarında Madrid'de basılan ve iki cilt tutan *Bibliotheca Arabico-Hispana Escorialensis* adlı katalogunda tarif ve tahlil ederek alıntı yaptığı seçme parçalarla ilim âlemine tanıtmıştır. Birinci ciltte filoloji, lugat, edebiyat, siyaset, tıp, matematik ve ilâhiyat, ikinci ciltte coğrafya ve tarih konuları üzerinde kaleme alınmış eserler yer alır.

Bu katalog, İspanya'daki Arap-İslâm medeniyeti üzerine XIX. yüzyılda meydana getirilen bütün çalışmaların âdetâ çekirdeğini oluşturur. Casiri'nin özellikle alıntılar yaparak haklarında geniş bilgi verdiği yazmalar bu alanda yapılan ilmî çalışmalara ışık tutmuş ve hızlanmalarına yol açmıştır. Eserin yayımlanmasından bir asır sonra şarkiyatçı Hartwig Derenbourg (ö. 1908) geniş ölçüde bu çalışmadan faydalanmak suretiyle Escorial'deki yazmaları tekrar ele almış ve daha sistemli biçimde hazırladığı, fakat bitiremediği katalogunu *Les manuscrits arabes de l'Escorial* adıyla yayımlamıştır (Paris 1884).

BİBLİYOGRAFYA :

G. Gabrieli, *Manuale di bibliografia musulmana*, Roma 1916, s. 221-222; J. Fück, *Die Arabischen Studien in Europa*, Leipzig 1955, s. 125-126; Necib el-Akikî, *el-Müsteşrikün*, Kahire 1980, III, 328; Bedevî, *Meusû'atü'l-müsteşrikîn*, s. 260-270; P. Massad, "Casiri y uno de sus estudios ineditos", *Boletín Royal Academia Historica*, sy. 144 (1959), s. 15-47; Paz Fernández, "Arabismo español del siglo XVIII, origen de una quimera" (Félix Maria Pareja, *Cuadernos de la Biblioteca Islâmica* içinde), Madrid 1991, s. 5-12, 32, 51-52; Gr.E, IX, 670; *Enciclopedia Universal Ilustrada Europeo-Americano*, XII, 153; TA, IX, 459.

MAH MUT H. ŞAKİROĞLU

CÂSİYE SÜRESİ

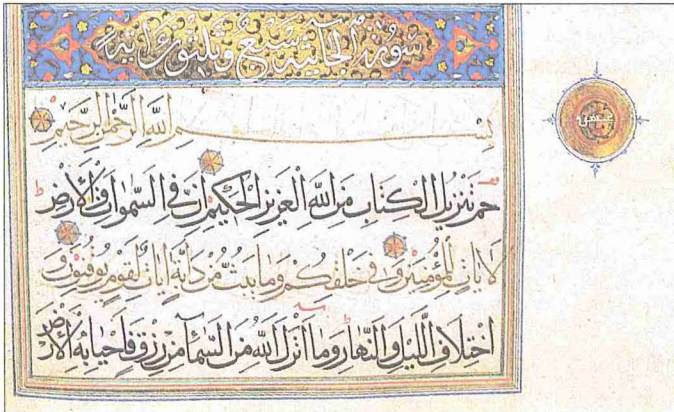
(سورة الجاثية)

Kur'an-ı Kerim'in kırk beşinci sûresi.

Mekke devrinde muhtemelen Duhân sûresinden sonra ve Ahkâf sûresinden önce nâzil olmuştur. "Hâ-mîm" ile başlayan ve Mushaf'ta ardarda gelen yedi sürenin altıncısıdır. Küfeliler'in sayımına göre otuz yedi, diğerlerine göre otuz altı âyettir. Bu fark, sûre başındaki "hâ-mîm" harflerinin müstakil bir âyet sayılıp sayılmamasından ileri gelmektedir. *Fâsıla'sı* (ن م) harfleridir. Adını, yirmi sekizinci âyetinde geçen ve "diz çökmüş" veya "bir araya gelmiş" anlamlarına gelen câsiye kelimesinden alır. Ayrıca on sekizinci âyetteki şerîat ve yirmi dördüncü âyetdeki dehr kelimelerinden dolayı bu sûreye Şerîat sûresi ve Dehr sûresi de denilmiştir.

Kaynaklarda nüzül sebebi hakkında herhangi bir olaydan söz edilmemektedir. Diğer Mekki sûrelerde olduğu gibi bunda da iman ve itikad konuları ele alınmakta, özellikle âhirete iman meselesi üzerinde durulmaktadır. Sûre birbiriyle bağlantılı olan üç ana bölümden

meydana gelmektedir. Birinci bölümde (âyet 1-11) vahyin önemine ve buna inanmanın gereğine dikkat çekilmektedir. Çünkü vahiy yegâne galip ve hakîm olan Allah tarafından indirilmiştir. Vahiy haberlerinin doğruluğunu ve Allah'ın üstün kudretini gösteren deliller o kadar çoktur ki yaratılış ve hayat olaylarından ibret alanlar için buna inanmak güç değildir. Yeniden dirilişi inkâr edenler, kuruyup ölmüş olan yerin gökten yağan yağmur sayesinde yeniden canlandığını görmeyenler mi? Aslında Kur'an bir hidâyettir. Fakat kâfirler kibirleri ve günaha olan meyilleri yüzünden iman etmeye yanaşmazlar; ayrıca âyetleri hafife alır, onlarla alay ederler. Birinci bölüm, söz konusu inkârcılara maddî ve mânevî etkisi büyük bir azabın uygulanacağını bildiren âyetle son bulur. İkinci bölümde (âyet 12-21) ilâhî vahyin doğruluğunu ispat eden aklî ve naklî deliller sıralanır. Göklerde, yerde ve denizlerde Allah'ın kudretini gösteren olaylara dikkat çekildikten sonra vaktiyle İsrâiloğulları'na da kitap, nübüvvet ve hikmet verilmiş olduğu hatırlatılır ve Allah'ın peygamber göndermesinin yadırganacak bir şey olmadığı anlatılır. Zalimler birbirinin yardımcısıdır; ancak onların çabalarının peygamberi görevinden vazgeçirmeye yetmeyeceği, çünkü Allah'ın iyilerin dostu ve yardımcısı olduğu bildirilir. İkinci bölüm, Kur'an'ın basîret ve rahmet vesilesi olduğunu, hiçbir zaman inananlarla inanmayanların aynı değerinde olmadığını bildiren âyetle son bulur. Üçüncü bölüm (âyet 22-37), âhirete ve hesap gününe inanmayanların düşünce tarzına ve zihniyetlerine yer verir, bu zihniyetin ne kadar temelsiz ve tutarsız olduğunu açıklar. Nefsanî düşünce ve arzularını putlaştıranlar, "Bize göre hayat bu dünyada yaşadığımız hayattan ibarettir, bizi ancak zamanın akışı (dehr) helâk eder" derler. Bir de, "Madem ki öldükten sonra yeniden dirilmek varmış, öyleyse haydi bize ölmüş atalarımızı diriltip getirin" gibi sözler sarfederler. "Âhiret hakkında bir şey bilmiyoruz, fakat öyle bir şey olacağını da sanmıyoruz" diyerek zan üzerine hüküm yürütürler. Halbuki Allah'ın sözü haktır ve kıyamet mutlaka kopacaktır. İnsanların bütün fiilleri kayda geçmiş olup o gün bu fiillerinin karşılığını göreceklerdir. İman edip iyi işler yapanlar ilâhî rahmete ve büyük mükâfata nâil olacaklardır. Kibir ve inatları yüzünden Allah'ın âyetlerini alaya alan

Câsiye
sûresinin
muhakkak
hattıyla
yazılmış
ilk âyetleri

lar ve dünya hayatına aldanıp inkâra sa-
panlar ise cehennemde atılacaklardır. On-
lar cehennemde âdeta unutulacaklar,
kendilerine ne ilgi gösterilecek ne de
özürleri dinlenecektir. Süre, bütün âlem-
lerin rabbi olan, göklerde ve yerde ken-
disinden başka azamet (kibriyâ) sahibi
bulunmayan Allah'a hamd ve tâzimle
son bulur.

Câsiye sûresini okumanın faziletine
dair Übey b. Kâ'b'dan nakledilen ve bazı
tefsir kitaplarında yer alan (Zemahşerî,
IV, 232), "Hâ-mîm — Câsiye sûresini oku-
yan kimsenin günahlarını kıyamet gün-
nünde Allah bağışlar ve heyecanını tes-
kin eder" anlamındaki hadisin ve ben-
zerlerinin mevzû olduğu kabul edilmiş-
tir (Zerkeşî, I, 432).

BİBLİYOGRAFYA :

Râgib el-İsfahânî, *el-Müfredat*, "csv" md.;
Lisânü'l- Arab, "csv" md.; Buhârî, "Tefsîr", 45/
1; Zemahşerî, *el-Keşşâf* (Beyrut), IV, 224-232;
Kurtubî, *el-Câmî*, XVI, 156-178; Zerkeşî, *el-
Burhân*, I, 432; Aynî, *Umdetü'l-kârî*, Beyrut
1972, XVI, 8-10; Âlûsî, *Râhu'l-me'ânî*, VIII,
58-74; Elmalılı, *Hak Dini*, V, 4305-4326; Ömer
Rıza Doğrul, *Tanrı Buyruğu*, İstanbul 1947, II,
772-776; Muhammed et-Tâhir b. Âşûr, *Tefsî-
rüt-t-tahrîr ve't-tenvîr*, Tunus 1984, XXV, 323-
378.

EMİN IŞIK

CASKEL, Werner

(1896-1970)

Alman şarkiyatçısı.

5 Mart 1896 tarihinde Danzig şehrin-
de doğdu. 1914'te Tübingen Üniversite-
si'nde ilâhiyat ve Farsça okumaya başla-
dı. Aynı yılın sonlarına doğru Berlin'e gi-
dip tahsiline orada devam etti ve meş-
hur Delitzsch'ten Kur'an üzerine dersler
aldı. I. Dünya Savaşı'nda Anadolu, Filis-
tin, Suriye ve Mezopotamya'daki askerî
hizmetleri sırasında Türkçe öğrendi. Sava-
şın ardından Berlin'de öğrenimine de-
vam etti. Daha sonra Leipzig'ye gidip özel-
likle A. Fischer ve R. Hartmann'ın reh-

berliğinde Arabiyat ve İslâmiyat konula-
rında araştırmalar yaptı. 1924 Temmu-
zunda dinler tarihi sahasında hazırladı-
ğı tezle doktor oldu. Aynı yıl, daha önce
hizmetine girdiği Alman diplomat ve ar-
keologu Max Freiherr von Oppenheim'in
araştırma seferlerinin neticelerini ilmi
bakımdan değerlendirmeye başladı. 1928
yılında Berlin Üniversitesi'nde doçent ol-
du ve 1930'da Greifswald Üniversitesi'nde
doçent kadrosuna tayin edildi. Ancak
1933 yılında Naziler'in iktidara gelme-
siyle profesörlüğe yükselmesi imkânsız-
laştığı gibi 1938'de doçentlikten de az-
ledildi. II. Dünya Savaşı sırasında Von Op-
penheim Vakfı'nda çalıştı. Daha sonra
savaşta dağılan ve büyük kısmı tahrip
edilen vakfın mal varlığı onun şahsî ça-
basiyle toparlanarak Köln'de yeni kuru-
lan vakfa dahil edildi. 1946'da Berlin
Humboldt Üniversitesi'nde profesör ol-
du. 1948'de Köln Üniversitesi'nde yeni
kurulan Şark Filolojisi Kürsüsü'ne geti-
rildi. 1964'te emekliye ayrıldı, 28 Ocak
1970 tarihinde öldü.

Caskel, ünlü Arabiyatçı August Fischer'in
talebesi olarak onun ekolünü devam
ettirmiştir. Kendisinin 70. doğum yıl dö-
nümünde (1966) çıkarılan armağanda
(*Festschrift Werner Caskel zum siebzigsten
Geburtstag 5 März 1966*, nşr. Erwin Gräf,
Leiden 1968) "Erinnerungen" başlığıyla
yazdığı hâtıratında Alman şarkiyatçılı-
ğının 1939'a kadarki tarihçesi yer alır.
Eserlerinin başlıcaları *Das Schicksal in
der altarabischen Poesie* (doktora tezi,
Leipzig 1926) ve *Aijâm al- Arab* (do-
çentlik tezi, *Islamica*, IV [1931], s. 1-99) ile
iki ciltlik *Gamharat an-nasab, die Ge-
nealogie des Ibn al-Kalbî*'dir (Leiden
1966; bu eseri G. Strenzick ile birlikte neş-
retmiştir). Son eserde Caskel, kendisine
ait olan "İslâm'dan önceki Arabistan tari-
hihi destanlardan ibarettir" hipotezine
göre tarihî gerçekleri ortaya koyarken
eski Arap şiirinden hareket edip şiiri tari-
hî kaynak olarak değerlendirir. Ayrıca
Von Oppenheim'in araştırmalarını bir
araya toplayan dört ciltlik büyük eserin
(*Die Beduinen*, I-III, Leipzig 1939-1952; IV,
Wiesbaden 1968) I ve II. ciltlerini Bräun-
lich'le birlikte, III ve IV. ciltlerini ise tek
başına derlemiştir.

BİBLİYOGRAFYA :

Necib el-Akikî, *el-Müsteşrikûn*, Kahire 1980,
II, 465-466; Bedevî, *Mevsû'atü'l-müsteşrikîn*,
s. 314-316; "ed-Düktür Werner Caskel", *Me-
celletü'l- Arab*, V/10, Riyad 1971, s. 961-963;
E. Meyer, "Werner Caskel", *ZDMG*, sy. 122
(1972), s. 1-5.

H. AHMED SCHMIEGE

CASTELL, Edmund

(1606-1685)

Yedi dilde yazdığı
büyük sözlükle tanınan
İngiliz şarkiyatçısı ve
Sâmî diller âlimi.

Cambridgeshire East Hatley'de var-
lıklı bir ailenin oğlu olarak doğdu. 1621'-
de Doğu dilleri tahsili için Cambridge'-
de Emmanuel College'e girdi ve 1625 yi-
linda buradan mezun oldu. 1628'de mas-
tırını, 1635'te bakaloryasını tamamlayan
Castell, B. Walton'un *Biblia Polyglotta*'-
sının (Kitâb-ı Mukaddes'in çok dilde tercü-
mesi) hazırlanması çalışmalarına birinci
derecede yardımda bulundu. Walton'un
kendisinin de itiraf ettiği gibi, Londra'-
da 1654-1657 yılları arasında altı cilt
halinde yayımlanan *Biblia Polyglotta*'-
nın Sâmîrice, Süryânîce, Arapça ve Ha-
beşce tercümelerinin sorumluluğu tama-
men Castell'e aitti. Ancak Walton, Cas-
tell'in bu sorumluluğuna, çok yoğun ve
titiz bir şekilde çalışmasına, hatta yayım
masrafları için kendi bütçesinden 1000
sterlin harcama fedakârlığında bulun-
muş olmasına rağmen onun esere yap-
tığı büyük katkısı aynı ölçüde takdir et-
memiştir.

1660 yılında II. Charles'in tahta çıkışını
kutlamak amacıyla İbrânî, Keldânî, Sür-
yânî, Sâmîrî, Habeş, Arap, Fars ve Yunan
dillerinde yazdığı şiirleri *Sol Angliae ori-
ens auspiciis Caroli II regum gloriosis-
sima* (London 1650) adı altında bastırarak
krala takdim etti ve nâil olduğu bir mik-
tar ihсанla bozulmuş olan malî durumu-
nu düzene koymaya çalıştı. 1661'de dok-
torasını bitirdikten sonra büyük bir kü-
tüphanesi bulunduğu için Saint John's
College'e geçti ve *Biblia Polyglotta*'nın
hazırlanmasında sarfettiği mesainin il-
hamıyla 1651 yılından beri üzerinde ça-
lıştığı *Lexicon Heptaglotton, Hebrai-
cum, Chaldaicum, Syriacum, Samari-
tanum, Ethiopicum, Arabicum et Per-
sicum* (yedi dilde sözlük: İbrânîce, Keldânî-
ce, Süryânîce, Sâmîrice, Habeşce, Arapça ve
Farsça) adlı eserinin telifinde buranın kü-
tüphanesinden çok faydalandı. 1666'da
saray papazlığına, 1667'de Canterbury
Katedrali'nde özel bir göreve tayin edil-
di; fakat sağlık sebeplerinden ve üniver-
sitedeki Arapça hocalığından dolayı kili-
sedeki görevinden muaf tutuldu. 1674'-
te Royal Society üyeliğine seçildi. Yıllar-
ca çalışmaktan yıpranmış durumda iken
Essex'teki Hatfield Peverell bölgesi pa-

Werner
Caskel